Valtiovarainministeriö
Vero-osasto
Jukka Vanhanen
Antti Sinkman

MUISTIO
19.2.2019

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Täydennys valtiovarainministeriön lausuntoon 14.2.2019, HE 275/2018 vp

1. Tuloverolain voimaantulosäännös

Verojaoston kuulemisessa 15.2.2019 tuotiin ministeriön puolelta esiin se, että tuloverolain voimaantulosäännöksen 3 momentin 2. virkkeen uudelleenmuotoilu 14.2.2019 päivätyssä muistossa oli jäänyt vajaaksi, ja että ministeriö tulisi vielä ehdottamaan sitä täydennettäväksi. Kyseisessä 14.2.2019 päivätyssä muistiossa muutokset oli muotoiltu seuraavasti (lisätyt tekstit korostettu kursivoinnein ja lihavoinnein, poistettava yliviivauksin):

> Ennen 1 päivää tammikuuta 2020 tehdyn eläkevakuutusta koskevan sopimuksen perusteella maksettuihin suorituksiin ***ja 81 §:ssä tarkoitetulla muulla vastikkeellisella saannolla saatuun eläkkeeseen*** sovelletaan ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Lain 34 §:n 5 ~~ja 6~~ ***– 7*** momentteja sovellettaisiin kuitenkin myös aiemmin tehdyn ***muun kuin 81 §:ssä tarkoitettua vakuutusta koskevan*** sopimuksen perusteella maksettuihin suorituksiin.

Alkuperäisessä lakiehdotuksessa 2. virkkeellä, jonka mukaan 34 §:n 5 ja 6 momentteja sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyjen sopimusten perusteella maksettuihin suorituksiin, oli määrä toteuttaa voimaantulosäännöksen perustelujen mukaisesti seuraava sääntelytavoite:

> Ennen 1 päivää tammikuuta 2020 tehdyn eläkevakuutusta koskevan sopimuksen perusteella maksettuihin suorituksiin sovellettaisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, kuitenkin siten, että 34 §:n 5 ja 6 momenttia sovellettaisiin myös aiemmin tehdyn sopimusten perusteella maksettuihin suorituksiin. Tämä *koskisi käytännössä ulkomailta otettuja vakuutuksia, joiden maksuja on vähennetty toisen valtion verotuksessa tai joihin on voitu siirtää verotettavaa tuloa bruttomääräisenä.*

Muistiota 14.2.2019 laadittaessa oli jäänyt havaitsematta ilmeinen mahdollisuus kytkeä voimaantulosäännös 14.2.2019 muistiossa professori Nykäsen kritiikin johdosta tarkennettuun säännösmuotoiluun, jonka mukaan:

> Henkivakuutuksen, kapitalisaatiosopimuksen ***ja*** 34 a §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen ~~ja 5 momentissa tarkoitetun, eläkevakuutuksen~~ nojalla saatu vakuutussuoritus on veronalaista pääomatuloa, ***vakuutetun ottaman muun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella saatu vakuutussuoritus pääoma- tai ansiotuloa*** ja muun henkilövakuutuksen nojalla saatu vakuutussuoritus veronalaista ansiotuloa siten kuin jäljempänä säädetään.
>
> —
>
> Kapitalisaatiosopimuksen ja vakuutetun ottaman muun ~~määräaikaisen~~ eläkevakuutuksen kuin 34 a §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen perusteella maksetuista suorituksista on veronalaista pääomatuloa vain tuotto, jos kapitalisaatiosopimuksen tai vakuutuksen maksuja ei ole vähennetty verotuksessa. ~~Elinikäiseen eläkevakuutukseen sovelletaan, mitä 35 a §:ssä säädetään.~~
>
> ***Jos 5 momentissa tarkoitetun eläkevakuutuksen maksuja on vähennetty verotuksessa, sen perusteella maksetut suoritukset ovat koko määrältään veronalaista ansiotuloa.***

Hallituksen esityksen mukainen sääntelytavoite on saavutettavissa tarkoin ja tulkinnallisuudet välttäen viittaamalla voimaantulosäännöksen 3 momentissa suoraan em. ehdotettuun uuteen 6 momenttiin ja 7 momentiksi siirtyvään lakiehdotuksen 6 momenttiin, jonka mukaan maksujen vähentämiseen rinnastetaan se, että veronalainen tulo on voitu siirtää vakuutukseen bruttomääräisenä.

Näin tarkistettu voimaantulosäännös kuuluisi seuraavasti:

> Ennen 1 päivää tammikuuta 2020 tehdyn eläkevakuutusta koskevan sopimuksen perusteella maksettuihin suorituksiin ***ja 81 §:ssä tarkoitetulla muulla vastikkeellisella saannolla saatuun eläkkeeseen*** sovelletaan ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Lain 34 §:n ~~5 ja 6~~ ***6 ja 7*** momentteja sovellettaisiin kuitenkin myös aiemmin tehdyn ***~~muun kuin 81 §:ssä tarkoitettua vakuutusta koskevan~~*** sopimuksen perusteella maksettuihin suorituksiin.

2. HE:n 275/2018 aiheuttamat muutostarpeet lakiin tulotietojärjestelmästä

HE:n verojaostokäsittelyn yhteydessä 15.2.2019 valiokuntaneuvos nosti esiin tulotietojärjestelmästä annetun lain muutostarpeet, joihin viitattiin HE:ssä 275/2018 ja HE:ssä 244/2018 (laki tulotietojärjestelmän muuttamisesta ym.).

HE:ssä 275/2018 on ehdotettu verotusmenettelylain 16 §:ään lisättäväksi uusi 14 momentti, jonka perusteluissa on todettu seuraavasti:

> Pykälään lisättäisiin uusi 14 momentti vakuutuslaitoksen sekä ulkomaisen vakuutuslaitoksen edustajan tai välittäjän velvollisuudesta antaa Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot *tuloverolain 35 ja 35 b §:ssä tarkoitetusta säästöhenkivakuutuksen, kapitalisaatiosopimuksen ja määräaikaisen eläkevakuutuksen tappiosta*. Velvollisuus ilmoittaa säästöhenkivakuutuksesta, kapitalisaatiosopimuksesta ja eläkevakuutuksesta saadut tuotot ja muut suoritukset maksajana tai välittäjänä perustuisi jo voimassaolevaan lain 15 §:n 1 momenttiin. Tarkoituksena on, että saadut suoritukset ja tappiot ilmoitettaisiin *tulorekisteriin tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisesti*. Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö päättäisi tulorekisteriin talletettavista suorituksia ja tappioita koskevista yksittäisistä tiedoista.

Jaksossa 7 Riippuvuus muista esityksistä asiasta on todettu seuraavasti:

> Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, perintö- ja lahjaverolain 28 a § sekä tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta (HE 244/2018 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annettua lakia (53/2018) siten, että siihen lisättäisiin säännökset, jotka ovat tarpeellisia tulotietojärjestelmän laajentamiseksi koskemaan eläke- ja etuustuloja. Tulorekisteriin talletettavia ja sieltä edelleen tiedon käyttäjille välitettäviä tietoja olisivat muun muassa vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella maksettavia suorituksia ja kapitalisaatiosopimuksia koskevat tiedot.
>
> Tuloverolakiin nyt ehdotetut säästöhenkivakuutusten ja eläkevakuutusten verotusta koskevat muutokset antavat aiheen muuttaa myös tulotietojärjestelmästä annettua lakia siten, että verotusta varten tarvittavat tiedot voitaisiin myös näiltä osin välittää tulorekisterin kautta. *Tarvittavat muutokset on tarkoituksenmukaista toteuttaa tulotietojärjestelmää koskevan lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä.*

Koska HE 244/2018 käsiteltiin ensin, ei ollut edellytyksiä kaavaillun mukaisesti toteuttaa muutoksia tulotietojärjestelmästä annetun lain muutosten käsittelyn yhteydessä. Tulotietojärjestelmästä annetun lain muutokset tulivat voimaan 15.2.2019.

Muutostarpeita ei yllä mainittua tarkemmin yksilöity. Jos tulorekisterilaki nyt halutaan nyt avata, niin tarvittavat muutokset voitaisiin toteuttaa alla olevasti tulorekisterilain 6 §:n 5 momentin 3 ja 4 kohtien muutoksilla alla olevasti.

> Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain 3 luvun, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n sekä perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §:n nojalla ilmoitettavat tiedot:
> 1) tiedot eläkkeistä ja muista etuuksista;
> 2) tiedot rikosvahingon, riistavahingon ja muiden vastaavien vahinkojen johdosta maksetuista ansionmenetyskorvauksista sekä elatuksen vähentymisestä saaduista korvauksista;
> 3) tiedot muista kuin maa- tai metsätalouteen taikka elinkeinotoimintaan kohdistuvista veronalaisista vapaaehtoisen vakuutuksen ***perusteella maksetuista suorituksista, niistä veronalaiseksi tuloksi luettavista määristä ja verotuksessa vähennyskelpoisesta tappiosta*** ~~korvauksista~~;
> 4) tiedot kapitalisaatiosopimuks~~ista~~***en perusteella maksetuista suorituksista, niistä veronalaiseksi tuloksi luettavista määristä ja verotuksessa vähennyskelpoisesta tappiosta***;
> .....

Em. 3 kohta alkuperäisessä muodossaan (15.2.2019 voimaan tullut laki 176/2019, HE 244/2018) oli tarkoitettu koskemaan mm. säästöhenkivakuutuksia, joten luontevasti sääntelytarve hoidettaisiin 3 §:n lisäyksin. Samalla voisi säätää kapitalisaatiosopimuksista yhdenmukaisesti vakuutusten kanssa. Tulorekisterilain 6 §:n 5 momentin 3 kohdan perusteluissa todettiin seuraavasti:

> Momentin 3 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot muista kuin maa- tai metsätalouteen taikka elinkeinotoimintaan kohdistuvista veronalaisista vapaaehtoisen vakuutuksen korvauksista. Tällaisia olisivat *esimerkiksi tuloverolain 34 §:n tarkoittamat henkivakuutuksen nojalla saadut vakuutuskorvaukset* sekä erilaiset ansionmenetystä korvaavat vakuutussuoritukset. Käytännössä valtaosa vapaaehtoisen vakuutuksen korvauksista maksetaan korvauksena esinevahingosta, eivätkä tällaiset korvaukset pääsääntöisesti ole tuloverotuksessa verotettavaa tuloa. Kohta koskisi siten verraten pientä osuutta vapaaehtoisten vakuutusten perusteella maksettavista korvauksista, ja ne tulisivat talletettavaksi tulorekisteriin samoilta osin kuin ne jo nykyisinkin ilmoitetaan eri suorituslajeilla Verohallinnolle verotuksen toimittamista varten.

Muutoslaki tarpeellisine voimaantulosäännöksineen kuuluisi seuraavasti:

Laki
tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

> Eduskunnan päätöksen mukaisesti
> *muutetaan* tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 §:n 5 momentin 3 ja 4 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 176/2019, seuraavasti:
>
> **6 §**
> ***Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot***
>
> —
> Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain 3 luvun, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n sekä perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §:n nojalla ilmoitettavat tiedot:
> —
> 3) tiedot muista kuin maa- tai metsätalouteen taikka elinkeinotoimintaan kohdistuvista veronalaisista vapaaehtoisen vakuutuksen ***perusteella maksetuista suorituksista, niistä veronalaiseksi tuloksi luettavista määristä ja verotuksessa vähennyskelpoisesta tappiosta*** ~~korvauksista~~;
> 4) tiedot kapitalisaatiosopimuks~~ista~~***en perusteella maksetuista suorituksista, niistä veronalaiseksi tuloksi luettavista määristä ja verotuksessa vähennyskelpoisesta tappiosta***;
> —
>
> ———
> Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .
>
> Tätä lakia sovelletaan niitä suorituksia koskeviin tietoihin, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen. Tietoihin, jotka koskevat ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
>
> ———

3. Osakesäästötilin tuoton ennakonpidätys ja lähdevero

Verojaoston kuulemisen 15.2.2019 jälkeen valiokuntaneuvos on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kannanottoa myös alla mainitussa asiassa.

Professori Nykänen on lausunnossaan huomauttanut, että osakesäästötiliä koskevassa hallituksen esityksessä ei ole sanottu mitään osakesäästötililtä nostetusta tuotosta mahdollisesti tehtävästä ennakonpidätyksestä tai lähdeveron pidätyksestä, ja todennut, että valtiovarainvaliokunnan tulisi mietinnössään käsitellä asiaa.

Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan lakimuutoksia tältä osin ei tarvita, koska asiasta on jo säädetty yleisemmällä tasolla. Myöhemmin on tarkoitus selvittää, tulisiko ennakkoperinnän toimittamisen osalta asiaa selventää erikseen valtiovarainministeriön asetuksella. Tarkoitus on, että osakesäästötililtä nostetusta tuotosta toimitetaan ennakonpidätys kuten muistakin vastaavista pääomatuloista.

Tarkoitus on myös, että palveluntarjoaja pidättää lähdeveron muualla kuin Suomessa asuvan henkilön nostaessa tuottoa osakesäästötililtä, mikäli Suomen ja henkilön asuinvaltion välillä solmittu verosopimus ei sitä estä. Osakesäästötilin tuotto katsottaneen verosopimuksia sovellettaessa useimmissa tapauksissa ns. muuksi tuloksi, jonka verotusoikeus yleensä kuuluu asuinvaltiolle. Lähdeveroa pidätettäisiin siten melko harvoissa tilanteissa. Tältäkään osin ministeriön käsityksen mukaan ei tarvita lainsäädäntömuutoksia, mutta selvyyden vuoksi asia olisi toki ollut hyvä todeta jo hallituksen esityksessä.

Palveluntarjoajilla on ministeriön käsityksen mukaan ajantasainen tieto siitä, missä valtiossa osakesäästötilin haltija on yleisesti verovelvollinen, ja palveluntarjoaja pystynee siten asuinvaltion perusteella määrittelemään, tuleeko nostetusta tuotosta pidättää lähdeveroa vai ei.